

Protokoll

Fra møte i Hovedkomiteen

Dato: 28.3.11, kl. 10-15
Sted: Folkehelseinstituttet, møterom I og II
Møteleder: Jan Alexander

Deltakere:

Fra Hovedkomiteen: Jan Alexander (leder), Gro-Ingunn Hemre (nestleder), Aksel Bernhoft, Margaretha Haugen, Åshild Krogdahl, Jørgen Lassen, Audun Nerland, Bjørn Næss, Janneche Utne Skåre, Leif Sundheim, Olav Østerås, Torsten Källqvist (for Line Sverdrup).

Forfall: Augustine Arukwe, Inger-Lise Steffensen, Line Sverdrup, Ole Torrissen

Fra Mattilsynet: Åse Fulke

Fra sekretariatet til VKM: Kirstin Færden, Tron Øystein Gifstad, Arne Mikalsen, Danica Grahek-Ogden, Edel Holene, Tor Øystein Fotland, Ingfrid Slaatto Næss, Bente Mangschou, Elin Thingnæs Lid, Lise Engerud, Kitty Myhre, Terje Haraldsen, Marie Louise Wiborg (ref.)

1 Velkommen, fravær, habilitet og godgjøring

Leder av Hovedkomiteen, Jan Alexander, ønsket velkommen til møtet. Ingen medlemmer erklærte seg inhabile til sakene som skulle behandles på møtet.

2 Godkjenning av møteinnkallelse og dagsorden

I etterkant av utsendelse av møtepapirer hadde sekretariatet meldt inn en ny sak om utkast til bestilling fra Mattilsynet om helhetsvurdering av økologisk produksjon og økologisk produsert mat. Hovedkomiteen besluttet å behandle saken under punkt 4 på dagsorden. Dagsorden med denne endringen og møteinnkallelse ble godkjent.

Protokollen fra forrige møte ble ikke gjennomgått i detalj, men enkelte spørsmål ble oppklart.

3 Presentasjon av risikovurdering

Risikovurdering av plantevernmidlet Envidor

Koordinator for Faggruppen for plantevernmidler, Terje Haraldsen, presenterte resultatene fra risikovurderingen av plantevernmidlet Envidor. Faggruppen konkluderte med følgende:

Helse

- Minimal risiko ved bruk av verneutstyr
- Stoffet kan ha hormonforstyrrende effekter, men *in vitro* data er ikke nok til å konkludere. Mekanismen bak denne effekten kan også være årsaken til kreft i testikler, livmor og lever hos forsøksdyr i høye doser (110 mg/kg kroppsvekt/dag).

Miljø

- Svært stor risiko for bier. Må ikke sprøytes over blomstrende vegetasjon.
- Svært stor risiko for leddyr (rovmidd).
- Minimal risiko for akvatiske organismer ved 30 m sprøytefri sone.

Scenariofremstilling av inntak av dioksiner og PCB fra krabbe

Hvor mange krabber kan voksne spise i løpet av et år uten å få i seg for mye dioksiner og PCB? Det har Faggruppen for forurensninger, naturlige toksiner og medisinerester svart på i en scenariofremstilling som er gjort på oppdrag for Mattilsynet.

Beregninger faggruppen har gjort viser at antall hele krabber som kan spises per år uten at man får i seg for mye dioksinforurensning varierer fra nær sagt ubegrenset hvis krabbene inneholder lite miljøgifter, til i underkant av én krabbe per år hvis den er fanget i områder med høy dioksinforurensning. Dersom man bare spiser det hvite krabbekjøttet, kan man trygt konsumere langt flere krabber.

Eksempelvis viser VKMs beregninger at i løpet av ett år kan en person på 70 kg spise cirka ti krabber fanget ved Jomfruland, men kun én krabbe fra Frierfjorden før tolerabelt inntak av dioksiner og PCB overskrides.

Scenarioberegningene ble presentert for Hovedkomiteens medlemmer av Janneche Utne Skåre, Leder av Faggruppen for forurensninger, naturlige toksiner og medisinerester.

Hovedkomiteen takket foredragsholderne for gode presentasjoner.

4 Saker som skal behandles på møtet

Vurdering av marine oljer del 2 (08/707)

Mattilsynet har bedt VKM om en større risikovurdering av marine oljer til humant konsum. Marine oljer (fiskeolje, tran, krillolje, selolje) er den mest omsatte produktgruppen av kosttilskudd, og n-3 fettsyrer brukes også i økende grad som ingrediens i vanlige matvarer.

Det er behov for kunnskap om hvilken risiko eventuelle nedbrytningsstoffer og oksidasjonsprodukter i fiskeoljer utgjør (del 1), hvilken risiko og nytte vi har av n-3 fettsyrer i kosttilskudd og berikning (del 2) og hvordan dette samlet sett gir helsemessige fordeler og ulemper ved bruk.

Marine oljer - del 2: Evaluation of negative and positive health effects of n-3 fatty acids as constituents of food supplements and fortified foods.

Vurderingen av n-3 fettsyrer var sendt ut i forkant av møtet for gjennomgang og endelig godkjenning av Hovedkomiteens medlemmer. En rekke endringer var gjennomført i rapportutkastet, basert på innspill fra medlemmene siden forrige møte.

Leder av *ad hoc*-gruppen, Livar Frøyland, presenterte endringene i rapporten på møtet.

Hovedkomiteen diskuterte det nye rapportutkastet på møtet og medlemmene mente det var behov for noen ytterligere presiseringer før rapportutkastet kunne ferdigstilles.

Vedtak:

Enkelte medlemmer i Hovedkomiteen fikk i oppdrag å innarbeide innspillene som kom frem på møtet, samt foreslå noen ytterligere presiseringer slik at vurderingen blir klar for ferdigstillelse og publisering.

Kunnskapsmangler og forskningsbehov avdekket i VKMs risikovurderinger i 2010 (10/013)

I forkant av møtet var utkast til rapport som oppsummerer kunnskapshull og forskningsbehov som er avdekket i VKM i perioden 2009-2010 sendt ut. Rapportutkastet var på ny høring i alle faggruppene i februar, der faggruppene spesielt ble bedt om å se på særnorske behov, samt prioritere et område innenfor faggruppens ansvarsområde som de ønsket å løfte frem.

Hovedkomiteens medlemmer diskuterte rapportutkastet og kom med forslag til følgende endringer:

- Faggruppeledere bør kvalitetssikre tabell bakerst i rapporten.
- Påpeke enda sterkere behov for særnorske forhold i innledningen
- Vurdere å skille mellom ”forvaltningsforskning” og vanlig forskning

Vedtak:

Koordinator for Hovedkomiteen fikk i oppgave å ferdigstille rapport om kunnskapshull og forskningsbehov for perioden 2009-2010 med de endringer som kom frem på møtet.

Fagseminar i VKM (10/010)

VKM pleier årlig å arrangere et fagseminar for komiteens medlemmer. Hovedkomiteen har også pleid å ha egne temaer/utflukter i forbindelse med et hovedkomitémøte.

På sist møte i Hovedkomiteen 14. desember ble saken så vidt nevnt og sekretariatet fikk i oppgave å utarbeide et forslag til hvilke seminarer VKM bør arrangere i 2011. Sekretariatet skulle vurdere forslagene i sammenheng med budsjettarbeidet og virksomhetsplanleggingen for 2011.

Følgende fagseminarer ble foreslått for 2011:

- Fagseminarer i VKM
  - Benchmark-modellering
  - Arrangere åpent møte om GMO
- Fagseminarer i HK
  - Besøk til et slakteri for fisk og fôrproduksjon
  - Seminar om dyrevelferd
  - Faggruppene presenterer fagområdet sitt

Vedtak:

Hovedkomiteen vedtok forslaget om faglige seminarer og utflukter for 2011. Sekretariatet vil etter påske komme med mer praktisk informasjon om turen til Florø.

Aktivitetsplan for VKM 2011 (11/004)

Utkast til VKMs aktivitetsplan for 2011 ble presentert for Hovedkomiteens medlemmer. Alle faggruppene hadde satt opp sine aktiviteter i forkant av møtet og et forslag til aktiviteter for Hovedkomiteen var sendt ut med møtepapirene.

Forslag til aktiviteter for Hovedkomiteen ble diskutert på møtet.

Vedtak:

Hovedkomiteen vedtok forslag til aktivitetsplan for VKM for 2011 med de endringer som kom frem på møtet. Endelig aktivitetsplanen for 2011 vil bli publisert på nettsidene til VKM.

Kombinasjonseffekter (11/005)

Kombinasjonseffekter av ulike kjemiske forbindelser er oppe til debatt med jevne mellomrom. I den senere tiden har blant annet kombinasjonseffekter knyttet til rester av plantevernmidler vært omtalt i media. VKMs rapport fra 2008 blir ofte sitert, men enkelte eksperter er bekymret for at konklusjonene muligens brukes ut av sin sammenheng, spesielt i forhold til økotoksikologiske problemstillinger.

Hovedkomiteen diskuterte problemstillingen rundt kombinasjonseffekter. Flere eksperter hevdet at temaet er meget viktig, og at det derfor kan være aktuelt å se på nyere litteratur siden 2008. Andre mente at kombinasjonseffekter er et omfattende tema, og at det muligens er mest hensiktsmessig å se til internasjonalt arbeid på dette feltet. Hovedkomiteen var enig om at det kunne være fornuftig å se nærmere på saken, blant annet for å kunne vurdere om det er grunnlag for VKM å gå ut med en presisering rundt konklusjonene fra 2008.

Vedtak:

Sekretariatet får i oppgave å se nærmere på problemstillingen rundt kombinasjonseffekter som skal presenteres på det neste møtet i Hovedkomiteen.

Litteratursøk og metodevalg for utvelgelse av litteratur (11/006)

Sekretariatet i VKM erfarer en del utfordringer knyttet til litteratursøk i forbindelse med arbeidet med enkelte risikovurderinger. Hvordan sikre seg at all relevant litteratur kommer med i søkene som gjøres? Dette er spesielt krevende i de større nytte-risikovurderingene, der det kan være store mengder med artikler. Når søket er gjennomført finnes det også metoder for å velge ut hvilke artikler som bør inkluderes.

Sekretariatet ønsket en generell diskusjon blant Hovedkomiteens medlemmer om utfordringer knyttet til litteratursøk, og om det bør brukes spesielle metoder/kvalitetskriterier for utvelgelse av litteratur som skal inngå i vurderingene til VKM, samt gradering av evidens.

Hovedkomiteen diskuterte problemstillingen. Flere av medlemmene mente at systematisk litteratursøk er viktig, samtidig som det kom frem klare synspunkter på at dette ikke må bli altfor omfattende slik at det ikke er gjennomførbart innen for VKMs struktur.

Vedtak:

Sekretariatet fikk i oppgave å se nærmere på problemstillingen, med fokus på dokumentasjon av søkene som gjøres. Det kan også vurderes om det skal utarbeides noen enkle rutiner.

Utkast til bestilling fra Mattilsynet om helhetsvurdering av økologisk produksjon og økologisk produsert mat

Mattilsynet har kommet med et utkast til bestilling av en helhetsvurdering av økologisk produksjon og økologisk produsert mat. Utkast til bestilling var sendt ut til Hovedkomiteens medlemmer i forkant av møtet.

Vedtak:

Forslag til bestilling sendes ut til relevante faggrupper for kommentering. Sekretariatet tar innspillene fra faggruppene med inn i diskusjonene med Mattilsynet rundt bestillingsutkastet.

5 Status for øvrige saker i Hovedkomiteen

Nytte-risikovurdering av morsmelk (10/003)

VKM har besluttet å gjøre en nytte-risikovurdering av morsmelk. Fokus skal være på barnets helse og ta utgangspunkt i dagens nivåer av miljøgifter i morsmelk i Norge.

Koordinator for arbeidet i sekretariatet orienterte kort om status. *Ad hoc*-gruppen hadde sitt tredje møte i februar.

Risikovurdering av mykotoksiner i korn (10/004)

Mattilsynet har bedt VKM om en risikovurdering av mykotoksiner (soppgifter) i norsk og importert korn. Bakgrunnen for oppdraget er blant annet at de siste års kornhøster i Norge har skapt bekymring på grunn av økt forekomst av særlig mykotoksinproduserende arter i soppsekten *Fusarium*. Arbeidet med risikovurderingen er forankret i Hovedkomiteen ettersom flere faggrupper er involvert.

Lederne for to av *ad hoc*-gruppene orienterte kort om status for arbeidet.

6 Orientering fra VKMs deltagere i EFSA's vitenskaplige paneler og nettverk

VKMs direktør orienterte om at EFSA er i gang med å etablere et nytt nettverk: harmonisering av risikovurderingsmetodikk. VKM vil oppnevne en norsk ekspert i dette nettverket. Hovedkomiteen ble forespurt om de hadde forslag til kandidater, fortrinnsvis noen som vil ivareta VKMs behov. Ingen forslag kom frem på møtet, men medlemmene ble oppfordret til å spille inn kandidater i etterkant av møtet.

Åse Fulke orienterte Hovedkomiteen om arbeidet i EFSA's nettverk: "Emerging risks".

Emerging risks er håndtert i en egen enhet i EFSA (EMRISK). Enheten har etablert noen arbeidsgrupper og nettverk. Åse Fulke er norsk representant i nettverket for EØS-land.

Få land har definert emerging risks som et eget arbeidsområde, enda færre har opprettet egne enheter for dette. Medlemmene i nettverket er dels tilknyttet forvaltningen, dels tilknyttet vitenskapelige institusjoner.

Nettverket skal utveksle erfaringer på området vurdering og håndtering av emerging risks. Nettverket blir også bedt om å komme med innspill til de sammenstillinger om en mulig risiko som EMRISK-enheten lager basert på skanning av forskjellige tilgjengelige informasjonskilder. Sammenstillingene som er på ca en A4 side presenteres for EFSA's interne filter for vurdering av om det er noe EFSA skal se nærmere på eller ikke. Medlemmene i nettverket blir også bedt om gi uttalelser om disse. Områdene som omhandles er spesifikke og Åse Fulke vil sende disse via sekretariatet for distribusjon til lederne i faggruppene for eventuelle kommentarer.

Livsmedelsverkets deltaker i nettverket arbeider med en prosjektbeskrivelse til et prosjekt for å få eksperter i Norden til å rangere risikofaktorer og fremtidig utvikling av disse. Hovedkomiteen vil bli orientert om dette arbeidet når det foreligger mer informasjon.

7 Orientering fra Matilsynet

- Matilsynet venter på ansettelse av ny direktør.
- Ny Matportal er litt forsinket, men lansering vil sannsynligvis skje i slutten av april.
- Japan tar mye tid i forhold til beredskap. EU har laget eget direktiv om kontroll av japansk mat som også vil være gjeldende for Norge.
- Funn av dvergbandelorm i rev i Sverige har ført til at alle hunder og katter som tas over grensen til Norge skal behandles mot bandelorm.

8 Nytt fra sekretariatet

Økonomistyring i VKM

Sekretariatet orienterte Hovedkomiteens medlemmer om VKMs praksis for utbetalinger av godtgjøring og annet arbeid utført for VKM etter avtale. Sekretariatet vil sende ut et brev om saken til alle medlemmer av VKM og aktuelle *ad hoc*-eksperter.

Status for miljørisikovurderinger av GMO

Siden sommeren 2010 har Miljøverndepartementet stilt VKMs oppdrag om miljørisikovurderinger av GMO i bero. Status for saken er at VKM venter på avklaring i departementene; mye tyder på at departementene nærmer seg en løsning.

Etatsstyringsmøtet med HOD

Det ble ikke tid til å gjennomgå dette punktet på møtet.

Møte i Advisory Forum, Parma 15-16. mars

Det ble ikke tid til å gjennomgå dette punktet på møtet. Kort oppsummering fra møtet vil bli sendt ut til medlemmene i etterkant av møtet.

Ny søknadsrunde for EFSA's paneler

Sekretariatet opplyste om at EFSA vil annonsere ny søknadsrunde for eksperter til EFSA's vitenskapelige paneler i slutten av mars, med søknadsfrist 31. mai. Sekretariatet vil videreformidle informasjon når dette kommer fra EFSA.

9 Eventuelt

Ingen saker under eventuelt.

10 Nye møtedatoer

Møtedatoer for 2011:

- **8-9. juni** (ekskursjon til et slakteri for fisk, fôrfabrikk etc).
- **20. september** (seminar om dyrevelferd)
- **17. november**